

F. L. ČELAKOVSKÝ

OHLASY PÍSNÍ ČESKÝCH

Národní básnictví slovanské našlo za těchto posledních let tolik milovníků, a tolikero sbírek národních písní vydáno tiskem, že každá skoro větev velikého stromu slovanského již své k popatření poskytuje více méně hojné květy. Přepodivný to strom zajisté a čarodějný, jehož každá haluze jiným a jiným obsypána jest květem - květem přerozkošným k vůni i pohledu, a při tom tak rozdílným od sebe, že nic podobného tomu nelze najíti po veškerém země naší oboru! - Taktéž v nerozmanitějších formách vyvinul se po rozličných nářečích slovanských zpěv národní, že by snadno po dílech svých za plod národů svých nejnepodobnějších považovati se musel, kdyby tudíž jeden a týž sladký hlahol nepřipomínal jeho jednotu a celost. Pravdivost vyličení tohoto netřeba zde dovozovati; každému sama se k mysli naskytuje, kdo písně kterýchkoliv dvou odvětví slovanských vespolek srovnává, a to tím více, pak-li na práci si dal, poznati aspoň větší částku objevených těch pokladů. Jsou to tedy liché a prázdné úsudky, zde onde slyšeti se dávající, o přednosti a výtečnosti národních písní slovanských jedněch před druhými, tak asi, dí-li kdo, že písně Slovanův východních aneb jižních daleko ony západních převyšují. Obrátivše tento úsudek, vyřkneme zároveň stejnou pravdu i nepravdu; neboť kde žádných stránek přirovnávacích není, tu konec i všemu přirovnání. Majít' na př. ruské a srbské písně krásy a půvaby do sebe, jakých naprosto neznají písně Čechův a Slovákův; chovají ale naproti tomu v sobě též české a slovenské písně vnady a pěknosti takové, jakých by nadarmo v oněch hledal. Slovem, každý takový spor nebyl by nic jiného, než spor o přednost modrých a černých očí.

Z té příčiny jest především žádost vydavatele “Ohlasu písní českých”, by nikterak přilicován a přirovnáván nebyl k “Ohlasu ruských písní”, před desíti léty vydanému; nýbrž libo-li komu, srovnávejž ohlas tento s hlasem jeho, totiž s samými písněmi českými. Jiné vzory měl básník před očima tuto, a docela jiná tam; s jiným zde, a s jiným tamto zápasil živlem, tak sice, že zpěv ruský a český téměř za dvě stěžejní strany neb protivy národní poesie slovanské vůbec považovati se může, což hlavně v tom svůj základ má, že onen jest nejvíc epické, náš ale lyrické povahy, onen jest více rozjímavý, budě cit pomocí obrazů a dějů, a v širší i vyšší zasáhaje prostranství, tento zas jest prchavější, hravější, cit prostě pronášejíc, předmětů a to nejbližších, jen lehce se dotýkající, a tudy v mezích mnohem užších se pohybuje. Čítání písní ruských (tak mně aspoň vždy se vidí) podobá se procházce hlubokými hvozdy, mezi hustým, vysokým stromovím, vedle potvorně rozmetaných skal, hučících řek a jezer; bavení se zas písněmi českými procházce širým polem a lukami, kde oko toliko s nízkým křovím neb utěšenými hájky se setkává a sluch chřestem, potůčkův aneb skřívánčím švitořením bývá zaměstnáván.

V Ohlasu přítomném snažil se básník z každá třídy písní českých dle formy, v jaké se objevují, vytvořiti některá napodobení. Hlavnější pak oddílové zpěvu českého tito jsou:

1. Básně rozpravné. Počet balladických a dějepravných zpěvů nás došlých a ve sbírkách našich zaznamenaných jest ze všech nejskrovnější; žila tato zlatonosná z příčin každému známých více a více vytracuje se a národního života, ano málem dočista jest přebrána. Zachované nám některé toho druhu zpěvy z věkův novějších jsou toho důkazem, jak velice lyrický živel i v nich nad epickým obdržel převahu. V nemnohých

nápodobení našich, myslíme, že zvláště v čísle I a XIX, ducha těchto rozpravných písní českých postihnouti nám se podařilo. Dějiny však naše, národní pověsti a pověry dosti ještě látky poskytnou v tomto okresu pěvcům budoucím.

2. Rovněž nevelký jest počet i našich elegických písní. Čech - toť dávno známo - nepoddává se snadno smutku a těžká mysl, a i když v klopotných okolnostech jest postaven, hledí brzo z nich se vydobýti. V sklíčenosti své nezpívá, a odlehčiv srdci svému, tudíž i zapomněl na předešlé trampoty, aniž se mu chce o nich zpívati. Pěje-li však přece, prosvítá všude i tím smutkem jakási tichá a milá veselost, jenž písním toho druhu zvláštní půvab dává. Slzy tu ještě na tváři, a již radost v oku. I skrze mraky vždy některý sluneční paprsek musí prořázi, kdežto v ruské elegické písni celé nebe černými zastřeno jest chmurami. Z oddílu toho jsou v Ohlasu našem čísla II, X, XVIII, XX a některá jiná více méně sem náležející.

3. V největší hojnosti poskytují se nám písně naivní, žertovné a satyrické, jsouce jako jádro všeho českého národního básnictví, a tudy také na těchto listech větší částka v oddělení to zasahuje. S dobrým rozmyslem trojí ten druh připojují k sobě, an z jednoho a téhož původně vzniká pramene - z pravdivé, nelíčené prostosrdečnosti a z přirozeného humoru. Vdechnouti v píseň českou ducha naivnosti a vytvořiti ji v tomto způsobu jest a zůstane vždy každému napodobiteli úlohou nejtěžší a nejnebezpečnějším úskalím, poněvadž velmi snadno mu jest vyklouznouti anebo v nechutné dětinské hříčky anebo v titvorné laškování. Zde básník nápodobující úzkou a velice nepevnou pod sebou má podlahu, nepožívaje té výhody, jakové se dostává nepovědomému skladateli pís-

ně prstonárodní, by totiž vypuštěn byl z mysli zpěvákovy neb čtenářovy, a jest s věcí touto právě tak, jako s mnohými dětskými nápady, jenž k usmání a radosti ponoukají, ježto všec-ku vnadu by ztratily i bez povšimnutí zůstaly, proneseny jsou- ce ústy osob dospělejších. Jiní slovanští kmenové, vyjímaje sbratřenější s námi Slováky, písní naivních buď neznají doce- la, buď velmi pořádku u nich se nalézají. Vydavatel Ohlasu písní českých cití sám nejlépe, kde v tomto ohledu k cíli nedostřelil anebo jej přestřelil, avšak s nejvyšší bude mu potěchou, uzná- no-li bude, že přece několikrát v černé uhodil, a vlídný soud- ce, uváže neshodnost věci samé, vedle provedeného i méně podařilému popřeje místa. Přístupnější k následování jsou již písně žertovné a satyrické. Vylučují ze sebe ovšem nízké šprý- my i všechen rafinovaný vtip; jistá však hravá svévole a uštěpačnost (jsouc dítky z půdy české!) jest jim zcela přiro- zena, a protož i v Ohlasu jejich směle si povolovati může bás- ník, neboje se přísných klasických Catonův, k jejichžto chuti takovéto krmě arci se nestrojí. Procházka jest tu - jak jsme výše podotkli - polem mezi křovinami, a k nimž přináležejí též hloh, i šípek, i jalovec.

4. Jsou pak písně v nejužším smyslu slova toho, jakové v každém zpívajícím národě nalézáme co vynoření citu nějaké- ho, podržující však vždy svou národní známku, kterouž se od jinonárodních písní patrně rozeznávají vnitř i zevnitř. Vy- zkoumal-li básník tyto známky a sobě je osvojil, nebude mu těžko před ním ležících vzorů dostihnouti, anobř daleko je před- stihnouti může, jakož se od vyššího vzdělání jeho slušně oče- kává: chraň se toliko, aby píseň ze své individualnosti české tuze u všeobecnost nevybíhala; neboť jakmile by dobře šla i pod jméno kteréhokoliv jiného národu, již není písní českou.

5. Konečně připomenouti třeba o tom druhu kratičkových našich písní, kteréžto záležejíce větším dílem v jediné sloce, ve zpěvu toliko a skrze zpěv mají nějakou cenu a jež bychom pro tu příčinu nejraději popěvkami nazývali. Byvše s nápěvem jednou dobou zplozeny, bez něho jsou tělo bez duše, slupka bez jádra. Pozorutě při tom hodno, že nejkrásnějších a nejráznějších staročeských melodií skoro nikdy naléztí není v delších písních, leč jediné v těchto popěvkách, a že takýto krátce pronesený cit, neb myšlenka, neb obrázek s jedněmi jen a určitými slučuje se zpěvnými zvuky, nedovolujícími, aby jiná slova byla podzpěvována. Zde nápodobící básník přirozeným během málo aneb dokonce žádné kořisti nenajde, a protož jsme i my, vyjímajíc několik málo kousků, ze záhonu toho ničeho dále brátí se neosmělili.

Z rozvržení předeslaného již samo vyplývá, že básník, nespouštěje nikdy s myslí toho, co vlastně jest podstatou české písně, přece v jedné každé z uvedených tříd jináče sobě počínati musí, ano, že plody jeho tím zajímavější jsou. čím větší rozmanitosti v každé zvláštní třídě bylo hleděno. Toť mu buď stále na paměti, že nepěje on sám (chce-li sám ve své osobě básniti, netřebať mu napodobiti národních písní, máť jinde pole dosti široké), ale že v rozličné proměňuje se líce, z kteréžto tváří rozmanitosti teprv onen souzvuk vyniká, bez něhož každý ohlas přestává býti ohlasem.

Že pak ostatně i zevnitřní případnosti písně české, jakož jsou rozměry, užívání místo rýmů pouhých assonancí, a co více tomu podobného jest, namnoze i v Ohlasu tomto našem přicházejí, z toho, míním, netřeba se ospravedlňovati před znateli národních písní.

A tak ze všech dávků, jež mi kdy Musa propůjčila, tento mi nejmilejší věnován budiž památce mých neocenitelných a příliš brzce z tohoto života vykročivších přátel - Josefa Vlastimila Kamarýta a Josefa Krasoslava Chmelenského - jménům, jimižto že vedle jiných národ český honositi se nepřestane, jist jsem.

V Praze, 31. října 1839.

I.

Toman a lesní panna

*Večer před svatým Janem
mluví sestra s Tomanem:
“Kam pojeděš, bratře milý,
v této pozdní na noc chvíli
na koníčku sedlaném,
čistě vyšperkovaném?”*

*“Do Podhájí k myslivci
musím ke své děvčici;
znenadání nemám stání,
zas mě čekej o svítání.
Dej, sestřičko, dej novou
košiličku kmentovou,
kamizolku růžovou.”*

*Jiskra padla pod koníčkem,
sestra volá za bratříčkem:
“Slyš, Tománku, radu mou,
nedávej se doubravou:
Objed' dolem k Svaté Hoře,
ať nemám po tobě hoře, dej se raději v zápolí,
ať mě srdce nebolí.”*

*Nejel Toman doubravou,
dal se cestičkou pravou;
a v Podhájí u myslivce
nový domek jedna svíce,*

*hostí mnoho pospolu,
jizba plna hovorů.*

*Smutkem Toman obklopen
patří s koně do oken:
děvče láskou jen rozplývá,
na ženicha se usmívá;
otec jedná námluvy,
matka hledí obsluhy.
Jedli, pili, rozprávěli,
dobrou vůli spolu měli,
žádný na to nic nedbal,
kůň že venku zařehtal
a mládenec zavzdychal.*

*Panna jenom snoubená
najednou se zarděla:
svědomí ji přece tlačí,
šeptá cosi sestře mladší.
Sestřička od večere
vyšla rychle za dveře.
“Na věky se, Tomane,
milá s tebou rozstane,
jinému se dostane.
Najezdil jsi se k nám dosti,
dnes tu máme bližší hosti,
hledej sobě jinde štěstí.”*

*Toman koněm zatočil,
v širé pole poskočil,
zaťal zuby, smračil čelo,*

kolem všecko neveselo.
Půlnoc byla, měsíc zašel,
sotva jezdec cestu našel;
prudce hned, pak loudavě
ubíral se k doubravě.

“Všecky krásné hvězdičky
ze tmy jsou se prosypaly,
proč vy, moje mladé dni,
ve tmách jste se zasypaly!”

Jede, jede doubravou,
les šumí mu nad hlavou,
větrík chladný z noci fouká,
nad ouvalem sova houká;
koník blýská očima,
koník stříhá ušima.

Cupy dupy z houštiny
letí jelen v mejtiny,
na jelínku podkasaná
sedí sobě lesní panna;
šaty půl má zelené,
půl kadeřmi černěné,
a ze svatojanských broučků
svítí pásek na kloboučku.
Tříkrát kolem jak střela
v běhu koně objela,
pak Tomanovi po boku
vyrovnává v plavném skoku:
“Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej,

*jedna-li tě opustila,
nahradí to stokrát jiná.
Švarný hochu, nezoufej,
bujným větrům žalost dej!”
To když sladce zpívala,
v oči se mu dívala
lesní panna na jelenu,
Toman cítí v srdci změnu,*

*Jedou, jedou pospolu
měkkým mechem do dolu,
panna Tomanu po boku
vyrovnává v plavném skoku:
“Švarný hochu, skloň se, skloň
jenom dále se mnou hoň,
líbí-li se ti mé líce,
dám radostí na tisíce.
Švarný hochu, skloň se, skloň,
jenom dále se mnou hoň.”
To kdy panna zpívala,
za ruku ho ujala;
Tomanovi rozkoš proudem
prolila se každým oudem.*

*Jedou, jedou dál a dál
podlé řeky, podlé skal,
panna Tomanu po boku
vyrovnává v plavném skoku:
“Švarný hochu, můj jsi, můj!
K mému bytu se mnou pluj;
světla denního v mém domě*

*věčně nezachce se tobě.
Švarný hochu, můj jsi, můj -
k mému bytu se mnou pluj!”*

*To kdy panna zpívala,
v ústa jezdce líbala,
v náručí ho objala.
Tomanovi srdce plesá,
uzdu pouští, s koně klesá
pod skalami prostřed lesa.*

*Slunce vyšlo nad horu,
skáče koník do dvoru;
smutně hrabe podkovou,
řehce zprávu nedobrou.
Sestra k oknu přiskočila
a rukama zalomila:
“Bratře můj, bratříčku můj!
Kde skonál jsi život svůj!”*

II.

Jízda k milé

*Slunce za horami,
po dolích se stmívá:
Škoda tebe, můj zlatý tatíčku,
že tě zem ukrývá.*

*Vstávaje, lehaje
na tebe myslívám,
bez žalosti za tvou dobrou duši
k Bohu se modlívám.*

*Jedna žalost - žalost
jen mi srdce hněte,
že nevidíš, jaké tu na světě
štěstí pro mne kvete.*

*Kdes ty oves síval,
mně zraje pšenička,
z potu tvého mi na každém poli
dost požehnánička.*

*Stodoly mám hojné,
dvory jako bory;
přijde do vás krásná hospodyňka,
dvory, moje dvory!*

*Ji kdybys ty viděl,
můj starý tatíčku!*

*zveselil bys jako jabloň v sadě
šedivou hlavičku.
Aj, koni, koníčku,
když býval's hříbátkem,
nevěděl jsi, že na tobě budu
jezdit za děvčátkem.*

*Slunce za horami,
po dolích se stmívá;
spěchej, koni, za lesíkem domek,
tam drahá přebývá.*

III.

Celoroční výživa.

*Jeníčku můj milej,
nic se nerozmejšlej,
máš-li za ženušku mě sobě vzít:
Krátké rozmejšlení -
snad bude, co není,
ty málo máš, já nic nazbyt,
budem spolu dobře hospodařit.*

*V zimě se nestarej,
čím se obživíme,
přijde pomoc s nebe dřív než zvíme:
Ze sněhu homolky
budou nám na dolky,
šišek z lesa nanosíme,
a ještě sousedy podělíme.*

*Když jaro přiletí,
bez setí, bez mletí
chudým lidem samo s nebe padá,
kroupy a krupici
najdem na ulici;
pakli soli, másla není,
řeřicha nám bude za kořen
Náš kmotr rozpráví,
horko prej netráví,
blázen, kdo se v létě hladu bojí,
na poli, na louce
díla plné ruce,
ty umíš kosit, já umím žít,
do sebe, na sebe budeme mít.*

*Na podzim na houby
spolu chodit budem,
při nich dobré chuti nepozbudem
Ach, houby, hubičky,
což jste vy sladičky!
Šípků, trnek, natrháme,
také si, Jeníčku, pochutnáme.*

IV.

Stasa čarodějnice.

*Utopte ji, upalte ji,
kantorovic Stasu,
ať nekouzlí, nečaruje
naši mladou chasu.*

*Běda tomu, Stasa komu
čáry na krk hodí,
jak to kuřátko po dešti
schlípeně si chodí.*

*Devět hochů otrávila
jedem černých očí
a okolo desátého
svět se kolem točí*

*Devět hochů popálila
plamenem svých tváří,
a čtyrem se zima s horkem
po těle rozráží.
Sám pan správce od ní chřadne,
v teple ho cos píchá,
k srdci ruku pořád tiskne,
ku měsíčku vzdychá.*

*Utopte ji, upalte ji,
kantorovic Stasu,
než okouzlí, očaruje
všecku naši chasu.*

V.

Dobré naučení.

*Kvete růže, kvete,
ale jednou v létě;
Milujme se, má Haničko,
dokud i nám kvete.*

*Na podzim v ořeší
víc láska netěší:
Kdo se ráno neměl k světu,
večír to pohřeší.*

VI.

Pražská.

*Slečinko spanilá,
povězte, co dělá
váš jemnost-pantáta?
“Vydal se na cesty,
chodí po předměstí,
prodává košťata.”*

*Slečinko má milá,
povězte, co dělá
jemnost-panímáma?
“Má krámek v podloubí,
písek a věchtoví
na grešle prodává.”*

VII.

Luňák.

*Táhne mračno proti mračnu,
v stromech vítr bouří,
vyvalil se luňák z mraku,
nad rybníkem krouží.*

*Otec volá Ančičku:
Kde máš, dcero, husičku?
Chraň ji před luňákem,
tím zlodějským ptákem.*

*Táhne mračno proti mračnu,
v stromech vítr bouří,
vyvalil se luňák z mraku,
nade dvorem krouží.*

*Matka volá Ančičku:
Kde máš, dcero, slepičku?
Chraň ji před luňákem,
tím zlodějským ptákem.*

*Táhne mračno proti mračnu,
v stromech vítr bouří,
vyvalil se luňák z mraku,
nad lukami krouží.*

*Bratr volá Ančičku:
Kdeže máš holubičku?
Chraň ji před luňákem,
tím zlodějským ptákem.*

*Táhne mračno proti mračnu,
v stromech vítr bouří,
vyvalil se luňák z mraku,
nad zahradou krouží.
Sestra volá Ančičku:
Kde máš, sestro, hrdličku?
Chraň ji před luňákem,
tím zlodějským ptákem.*

VIII.

Starý zahradník

*Starý zahradníček
mladičkou dceru má;
komuž on, můj Bože,
to děvče odchová?*

*Každý v podivení
její krásu vidí,
avšak divu není,
že se nepřediví.*

*Viděl jsem ji jednou,
z okýnka vykoukla,
jakoby se růže
z poupátka vyloupila.*

*Pověz ty nám, pověz,
starý zahradníčku,
kdes vzal ten drahý květ,
tu krásnou růžičku?*

*“Sám jsem ji o sobě
na jaře štěpoval,
a ze všeho kvítí
nejvíc opatroval.”*

*Vy milé matičky
dcerušky vezměte,
s nimi k zahradníku
starému dojděte.
Dbejte je u něho
na jaře štěpovat;
což vám někdy budou
mládenci děkovat!*

IX.

Prokop Holý.

*Od moravské strany šíře lukami
rozložil se tábor mezi horami,
a v něm Prokop Velký se svými oděnci
čeká jisté zprávy o milém sestřenci.*

*Jej, když s malou hrstkou s cesty vybočil,
pan Sezima zrádně v lese zaskočil:
lid branný rozprášiv, Racka raněného
odvléci potupně dal do hradu svého.*

*O polednách posel přijel v pochvaty:
“Nechce Kamenický žádné výplaty;
brž tebe nazýval; otče náš a vůdce,
hanlivými slovy zlotřilého škůdce.*

*Chce-li Racka míti, nechť si přijde sám,
s posměchem tak vece, zdarma mu ho dám.
A když jsem odjížděl, proti všemu řádu
posla tvého vyštval fenami mne z hradu.”*

*K té řeči na nohy hejtman poskočil,
nad hlavou palcátem vztekle zatočil;
pod nakopenými po všem čele mraky
blesků rozesílá sto žhavými zraky.*

*Zahřměl rozkaz hněvný, a po táboru
jezdci do rot kvapí, pěší do sboru;
zbraň se v slunci leskne, a dle obyčeje
Žižkova korouhev nade vojskem věje.
Jede hradba vozů ve řadě dvojí,
běda, na koho se oul ten vyrojí!
Z předu jdou cepníci, vzadu pavézníci,
zpívajíce: “Kdož jste boží bojovníci!”*

*Táhnou roty polem, táhnou roklemi,
a když tmy večerní strou se po zemi,
postihnouti může při jasném měsíci
oko bojovníka v dálce Kamenici.*

*Blízko u rozcestí leží skalní lom,
nad ním v půdu ráží kořen divný strom,
uschlý vrchol jeho - svadlá lidská hlava,
větve, plody jeho, jsou krkavců strava.*

*Hřmot vozův ohyzdné hosty zapudil.
Mimo jeda Prokop pod se promluvil:*

*“Žel mi, ujče, tvých tu rozmetaných oudů,
s námi že netáhnou ku přisnému soudu.”*

*Zaklepala hlava, huhle hubenec:
“Nejsem tobě ujec, jsem tvůj sestřenec;
proti přiměří mne Sezimovští jali,
tělo v kolo vpletli, hlavu na špic dali.”*

*Hejtmanovi v očích mrak se zahustil,
až koni pod nohy palcát upustil,
pozdvih k nebi ruku, na dva prsty hledí,
a co sobě myslí, jen zlé moci vědí.
Sňali tělo s kola, hlavu s hřebu,
obřady slušného dějí pohřbu;
při pochodních Racka nedaleko lomu
Táboři skládají do věčného domu.*

*Potom hejtman s kolu špici krvavou
zatknuv si za lebku nepronikavou,
hnal se s lidem dále v rozbouření litém,
a již hrad obemkli kolem před úsvitem.
Činěn k místu outok dva i tři kráty,
Táborům se stýská těžké od ztráty;
znajít Kameničtí dobře odrážeti,
není jiné rady, leč je vyležeti.*

*A když stáli v poli za dvě neděle,
Prokop točí oči k hradu zmrzele;
duch se divě zmítá, msta ho běře krátce,
a vně české země čeká jiná práce.*

*Svolav setníky své a podhejtmaní;
“Těžko,” dí “čekati nám tu na vzdání;
aneb Kamenici z jitra v moci máme,
aneb zde naše moc na věky se zláme.*

*Z jitra s prvním sluncem vozy strhnete,
k západu se s lidem rychle uhnete,
a tak odstoupíte něco na čtvrt míle,
k hradu udeříte opět v nové síle.” -*

*Svou radou pak zvláště když je podaří,
chvátá přímo vůdce k svému šípaři:
“Kuj z té špice střelu, bratře pravověřče,
jakous nikdy nekul, ať nechybí terče!”*

*Po jitru se houfy v pole hýbají,
posměchem je hlučným s hradeb stíhají,
i pán Kamenický s náhradbí se dívá,
že těch zproštěn hostí, srdce v něm okřívá.*

*Ač tělo bojovné podál odstalo,
svou však velkou hlavu blízko nechalo.
Pode starou hruší Prokop spouští kuši:
“Hej, pane Sezimo, poruč Bohu duši!”*

*Padnul - proudem krve žití vyvěřelo,
přestalo již chase býti veselo,
ano v sloupech prachu a ve chumlech kouře
zpět v novém se vzteku přivaluje bouře.
Hřmí a trou, a hoří děla, houfnice,
ke hradu se tisknou kopí, sudlice,*

*a než půl dne přešlo, Táborové jaří
v Kamenickém zámku krutě hospodaří*

*Sezimovo tělo ční tam nad lomem,
záře z hradu svítí ještě nad borem,
kudy roty táhnou dál na Rakusice:
“Kdož jste bojovníci boží” “zpívajíce.*

X. Žehravý.

*To zlaté slunéčko
za mrakem se skrylo,
jakby ho za týden
na nebi nebylo.*

*Kam kouknu, tam se mi
tma sype do očí;
ach, kdy to slunéčko
z pod mraku vyskočí!*

*Chodím zarmoucena
a celá ztrápena,
co můj nejmilejší
hněvy ke mně chová.*

*Hněvá se, nevím proč -
slovem se neblíží,
raději než na mne
do kouta pohlíží.*

*Ptám-li se na něco,
jen hlavou pohodí:
dám-li mu dobrou noc,
ani neodpoví.*

*Tak všecka bývalá
v domě radost mizí;
máme se milovat,
a jsme jako cizí.*

*Snad jste vy, matičko,
jej na mne zezlila,
vždyť jsem já před vámi
vody nezkalila.*

*Nebo ty, sestřičko,
nepřeješ lásky nám:
příštíváš-li na mne,
naprav tě Pán Bůh sám.*

*Můj zlatý mužíčku,
jen mne tak nesužuj,
jestli jsem chybila,
radši mne vyhubuj.*

*Radši mne vyhubuj,
přijmu i zlá slova;
ale tvá nemluvnost
k smrti se mi rovná.*

*“S kým pak jsi se vedla
onyndo na Újezd?”*

Však jsou tě viděli,
máš z toho pěknou čest!”

S kýmže jsem se vedla -
byl to můj bratříček,
provázel mě domů
večír přes lesíček.
Mužičku můj milý!
byl jsi nelaskavým,
dělal jsi mně křivdu,
přece tě pohladím.

XI.

Radost a žalost.

Ach, radost, ach radost,
hezká to květina;
jen škoda, přeškoda,
že kořínků nemá.
přijde vítr - rozfouká ji,
přijde voda - odhoupá ji:
ach škoda, přeškoda,
že kořínků nemá!

Ach žalost, ach žalost,
hořký to kořínek,
žádný z něho nepučí se
květ ani lupínek.
Kolik vzdechů srdce kruší,
než mu hořkost povysuší;
kolik slzí uplyne,
nežli v nich se rozplyne

XII.

Dárek z pouti.

*Na Svaté hoře
přál bych si, Bože,
býti kostelníkem,
třeba i zvoníkem
jenom jeden měsíc;
z daleka, široka
přichází do roka
krásných tam děvčátek kolik tisíc.
Byla tam, byla
taky má milá,
včera se vrátila,
pouti nakoupila
skoro v každém krámu;
bratrům růženečky,
sestrám obrázečky,
ale mně srdíčko
z marcipánu.*

*Vezmu dva česká,
půjdu do města,
pozlátka nakoupím,
srdéčko polepím,
dám k němu ceduličku:
"Toto je památka
hezkého děvčátka!"
Potom si ji připnu
na klobouk za kytičku.*

XIII.

Pečlivá milá.

(Podle nápěvu: Nežel, děvče nežel!)

*“Zle je, milá zle je,
ostrý vítr věje,
zavál mi cestičku,
zabloudím v lesíčku,
padnu do závěje.”*

*“Zle nám, milý, zle nám,
odcházet ti nedám:
počkej do půlnoci,
snad bude pomoci,
já ti posla zjednám.
Vstávej, milý, vstávej,
více neodkládej;
poslíček přichází,
za horou vychází,
doma si dospávej.*

*Měsíčku blýskavý,
což jsi ty laskavý!
provázej milého,
do dvoru bílého
doved' ho ve zdraví.”*

XIV.

Drahý zpěvák.

*Za jednu hubičku
chtěla mít písničku!
Toť nejde, moje milá!
Což pak by kytička
z jednoho kvítečka
nanic se uvíjela!*

*Kolik jde kvítečků
na pěknou kytičku,
tolik též hubiček
na hezkou písničku.*

XV.

Odbytý.

*Po čem víno na hody?
Mariánko z hospody!
Styděla se za písaře,
provdala se za bednáře;
Mariánce - la la la!
bednář sudy požehá.
“Po čem smola? ve fráčku
z kanceláře škrabáčku!
Z takových jen úštipečků
nedělej si příštipečků;
nech si, nech si, nech si je,
táta ti je přišije.”*

XVI.

Cikánova píšťalka.

*Náš tatíček nebožtíček
ledacos věděl.
nám ubohým cikáňatům
nic nepověděl:
uměl pít, uměl hrát,
měkce dělat, tvrdě spát,
za pět prstů pěkné věci
kupovat.*

*Náš tatíček nebožtíček
o nás málo dbal,
měl podivnou píšťaličku,
nám ji nenechal:
kde ho rádi uctili,
dobře mu zaplatili,
na své oči div divoucí
spatřili.*

XVII.

Slzy a vzdychání.

*Kdyby všecky slzičky
pohromadě byly,
co jsou, milý, pro tebe
oči moje lily,
věru by se louky naše
všecky zatopily.
Ach, kdyby to vzdychání*

*pohromadě bylo,
co mé srdce pro tebe,
milá vypustilo:
věru na věži by naši
zvony rozzvonilo.*

XVIII.

Nevěrný milý.

*Ach běda, nebudu
víc chodit pro vodu,
pro vodu, pro vodičku,
k studánce při měsíčku.*

*Stáli tam za křovím,
kdo - to vám nepovím,
mluvili temným hlasem,
líbal ji - slyšela jsem.*

*Srdce mé plakalo,
jen se usedalo,
síla mne opustila,
bolest se na mne lila.*

*Sám ty, milý Bože,
polituj mé hoře,
upokoj lásku tu mou,
smiluj se nad ubohou.*

*Přece tě, já to vím,
můj milý, oželím;
ale mé lásky k tobě
přestanu želet v hrobě.*

XIX.

Sňatek.

*Kvete jabloň v sadě,
pod ní keř růžiček;
přelíbezným hlasem
večerním tu časem
zpívává slavíček.*

*Divná věc, Bože můj!
To stvoření ptačí,
z hrdélka outlého
na tolik sladkého
jak zpěvu vystačí!*

*Ale jest divnější
nad slavíčků hlásky,
kterak do outlého
srdce panenského
vstoupí tolik lásky.*

*Ta když v otruchlelém
srdci se rozmůže,
tvářičkám červeným
do hrobu pomůže.*

*Když ráno vstávala,
přišly jsou noviny,
že padl té noci
do těžké nemoci
miláček jediný.*

*Smutná do kostela
nevěsta spěchala,
a kudy chodila,
k Bohu se modlila,
žalostně plakala.
A když jsou pod večer
klekání zvonili,
všickni jsou lékaři,
jak mladí tak staří,
naději pustili.*

*Zvoní hrana, zvoní,
panna již nechodí:
ale jako spadlý
kvíteček usvadlý
na lůžko se kloní.*

*Zvoní trojí hrana,
již nepláče panna:
do stropu dívá se,
z hoře usmívá se,
chvátá cos rukama.*

*Bratří, jak milého
ve pěkném průvodu
šest mládenců neslo,
šest panen vedle šlo,
kráčejí ke hrobu.*

*Ona v bílém rouše
podále tam stojí:*

*pak blíže přikleká,
a nic se neleká,
tři hrstky naň hodí.*

*Když bylo v půlnoci,
slyší hlas nad sebou:
“Stroj se, mé dítě, stroj,
srdéčko upokoj,
zasnoubím se s tebou.”*

*V nejpěknější šaty
hned se oblíkala!
Věneček si panna
z rozmarýny sama
do vlasů vplítala.*

*Větrík od západu
chladounký zavívá:
hosté známou cestou
berou se s nevěstou,
kde ženich přebývá.*

*Tam, kde bydlí spolu,
ten tichý domeček
má střechu zelenou,
komůrku zavřenou
na věčný zámeček.*

XX.

Milý nade všechno.

*Co je mně do světa,
do světa celého,
jen když já k sobě mám
miláčka věrného.*

*Dobře se mu leží,
kdo si sám ustele;
čemuž mně bráníte
v lásce, vy přátelé?*

*To jsou mi přátelé!
Sypají, kde mohou -
hořec mi do duše,
peluňku do srdce.*

*K horám se podívám,
půjdu na půdičku,
jede-li můj milý
na vraném koníčku.
jede po háječku,
z křoví poskakuje,
jako ta potápka,
co pod vodou pluje.*

*Vyjíždí z ouvozu,
skáče po ouhuru;
jaké to toužení*

po mém potěšení!

*Chvilku si potoužím,
chvilku postěžuju,
s milým se potěším,
zas vesela budu.*

XXI.

Dívčina jako dobrá hodina.

*Oč jsem prosil, Bůh mi dal,
milou přeupřimnou,
z pouhé lásky srdce by
rozdělila se mnou:
Ach, to je vám dívčina
jako dobrá hodina!*

*Dám-li se do skákání,
hupky za mnou skáče;
uroním-li slzičku,
hned mi k vůli pláče:
Ach, to je vám dívčina
jako dobrá hodina!*

*Jestliže ji požádám
někdy o hubičku -
říká; vem si třeba pět,
jsou tvoje, Jeníčku!
Ach, to je vám dívčina
jako dobrá hodina!
Ondyno jsme v poledne*

*pod lesíčkem stáli,
modráčkové oči se
sladce na mne smály:
Ach, to je vám dívčina
jako dobrá hodina!*

*Já řku: “Hle již měsíček
skryl se mezi mraky -“
Ona hned přisvědčila:
“A hvězdičky taky.”
Ach, to je vám dívčina
jako dobrá hodina!*

*Otčenášek v kostele
za mne odříkává.
A teprva zdrávasek
pro sebe nechává:
Ach, to je vám dívčina
jako dobrá hodina!*

*Nech moje štěstí mine,
kudy noha kráčí;
nech mi v poli se rodí
trní a bodláčí:
opustím-li dívčinu
jako dobrou hodinu!*

XXII.

Krotká holubička.

(Nápěv: Laštovička lítá atd.)

*Holubička s dubu
letěla k holubu:
milý nad rybníčky
pase tam koníčky,
a já za ním půjdu.
Holubička krotká
s holoubkem se zobká:
proč bysme taky tak
neměli se zobkat,
když jsme mladí oba.*

XXIII.

Dárek z lásky.

*Když jsem šel přes lávky,
našel jsem korálky
na pěti šňůrečkách navlečené:
dal-li je děvčátku
milý na památku,
bude mít srdéčko zarmoucené.*

*Každý to dobře ví,
že i ten nejmenší
dáreček z lásky je nejmilejší:
přijde-li k ztracení,
nikdy potom není
stříbrem ani zlatem k nahrazení.*

XXIV.

Pocestný.

*Je to chůze po tom světě -
kam se noha šine:
sotva přejdeš jedny hory,
hned se najdou jiné.*

*Je to život na tom světě -
že by člověk utek:
ještě nezažil jsi jeden,
máš tu druhý smutek.*

*Což je pánům! Ti na voze
sedí pěkně v suše,
ale chudý, ten za nimi
v dešti, blátě kluše.*

*Ej, co já dbám na té cestě
na psoty a sloty,
jen když já mám zdravé nohy,
k tomu dobré boty.*

*Však na pány v krytém voze
taky někdy trhne:
jednou se jim kolo zláme,
jindy vůz se zvrhne.*

*A krom toho - až své pouti
přejedem a přejdem,
v jedné hospodě na nocleh
pán nepán se sejdem.*

XXV.

A co dál - to nepovím.

*Jakkoli se červenám,
ráda slýchám, ráda mám,
můj milý kdy při mně chválí
světlé vlásky, hladké líčko,
k tomu laskavé srdíčko;
a co dále - ač to vím,
ne, ne, ne, to nepovím!*

*Jakkoli se červenám,
ráda slýchám, ráda mám,
předu-li, kdy milý chválí
pantoflíčky, outlé nožky,
pak bělounké mé punčošky;
a co dále - ač to vím,
ne, ne, ne, to nepovím!*

XXVI.

Dětská.

*Pověz mi, holátko,
zlaté pacholátko,
u koho se rád chováš?
"U mého tatíčka,
děláme koníčka,
houpity, houpity, hou."*

Pověz mi, holátko,

*zlaté pacholátko,
koho nejradši líbáš?
“Matinku, matinku,
má hladkou hubinku,
tatíčková píchá.”*

*Pověz mi, holátko,
zlaté pacholátko,
po kom se ti stýskává?
“Po vás, má babičko,
hruštičku, jablíčko
v kapsáři míváte,
pro mne je chováte.”*

XXVII.

Jarní.

(Nápěv: Pojd', pojd', pojd', jen mne vyprovod'!)

*Aj, Aj, Aj -
na zahrádce máj!
Rozvilo se vonné kvítí,
po záhonku jen se svítí;
Aj, aj, aj -
na zahrádce máj!
“Máj, máj, máj -
zelená se háj!
ptactvo libě prozpěvuje,
hnízdečka si upravuje:
Máj, máj, máj -
zelená se háj!”*

*Háj, háj, háj -
ve srdéčku ráj!
Natrhám já, milý růže,
postelu ti jimi lůže:
Háj, háj, háj -
ve srdéčku ráj!*

*“Ráj, ráj, ráj
z tvých mi očí hraj!
Postel, milá, potměchutí,
sladší bude oddechnutí:
Ráj, ráj, ráj
z tvých mi očí hraj!”*

XXVIII.

Zimní.

*Jak mi smutna přichází
ta letošní zima,
jakoby se svět zakalil
před očima máma.*

*Všecky cesty, chodničky
sněhem zapadaly,
po kterých jsme jindy, milý!
spolu chodívali.*

*Však je mi tak všelijak,
všude mne to souží,
jedva že mi srdce z těla
ven se nevytouží.*

*Je mi jako ptáčkovi,
co na poli sedá,
a na sněhu, ubožátko,
zrníčka si hledá.*

*Hledá, hledá zrníčka,
ale nenachází:
tak mi také bez milého
zima ta prochází.*

XXIX.

Neblahé sejítí.

*Žala Zuzka u lesíčku,
jel tudy pán na koníčku:
však to nebyl žádný pán,
ale byl to milý sám.*

*“Zelenej se, rozmarýnko!
Rozvesel se, má panenke,
z vojny jede milý tvůj,
v ňadra oči nesklopuj.”*

*“Zelenej se na hrob kvítí,
srdce moje bolest cítí!
Tři léta jsem čekala,
milého nedočkala.”*

*“Cos tu, milá, dělávala,
pro mne-li jsi plakávala?
Že uvadnul z růže květ,*

po který mne těšil svět.”

*“Co jsem smutná dělávala?
S větříčkem jsem vzdychávala
a s rosičkou plakávala,
lásku jsem vyplakala,
jinému se dostala.”*

XXX.

Ptáče.

*Má zlatá matičko,
ach, povězte mně,
co to bez přestání
pohrává ve mně?*

*Hraje to, zpívá to,
chvilkami skáče:
oč, že mám v srděčku
zavřené ptáče.*

*Klec máme na půdě,
dojděte pro ni;
však my to ptačátko
chytíme do ní.*

*Dáme je za okno,
musí nám zpívat,
když budem večereť,
když budem snídat.*

XXXI.

Výmluva.

Čím je to, má dceruško, čím je to,
že máš líčko zardělé, tu hle to?
“Můj milý mě drát peří uviděl,
dřímala jsem, kdož by se nestyděl?
Tím je to, má matičko, tím je to.”

Čím to je, má dceruško, čím to je,
že se ti nezardělo oboje?
“Snad se mi nepodíval na obě?
Hodili jsme jenom očkem po sobě,
tím to je, má matičko, tím to je.”

XXXII.

Vávra

Běží Vávra z Poličky,
nese v mošně hrozníčky,
zpívá sobě cestičkou,
že má mošnu plničkou.

Ale blízko u Brodu
zlou měl chudřas příhodu:
vojáci ho potkali,
hrozníčky mu pobrali.

Běží Vávra od Brodu,
pláče pro svou nehodu,
nařká si cestičkou,
že má mošnu prázdníčkou.

*Vojáci ho potkali,
tuze ho litovati,
v pole zašli, kde co našli,
do mošny mu nandali.*

*Běží Vávra hopky, hopky,
nese v mošně kozí bobky;
zas si zpívá cestičkou,
že má mošnu plničkou.*

XXXIII.

Pomluva.

*Pomluvo, ty pomluvo,
kdo tebe rozsívá,
že z maličkého tě zrnka
plné město bývá?*

*Pomluvo, ty pomluvo,
pichlavé máš listí!
Žádný srp tě ani kosa
z pole nevyčistí.
Poslala mě pro okurky
k vám má panímáma:
šeptali hned, že dobíhám
za tebou již sama.*

*Cos, milý, mi daroval
šátek, pentle k svátku:
“Však to nebylo zadarmo!”*

pravili u sládků.

*Když jsme ondyno na pouti
náhodou se sešli:
také si hned povídali,
že jsme sobě řekli.*

*“Těš se, milá! kdybys byla,
jak by oni chtěli:
Pomlouvači by o tobě
dávno oněměli.”*

XXXIV.

Pomilování.

*Na lávce nad potokem
loudila černým okem:
“Chlapče můj rozmilý,
nebuď tak zpozdilý,
pojd' za mnou, dej mi ruku
nespadneš do potoku.
Poslechni mojí rady,
půjdeme do zahrady;
maličká zahrádka,
rostou v ní jablátka, -
já ti je, můj milý dám,
protože ráda tě mám.
Což pak tě polekalo,
vždyť tu nic nevolalo:
chlapče můj, neboj se,
jen ke mně připoj se,*

*holoubek na stromu spí,
měsíc ho ze sna budí.
Měsíček, hvězdy taky
tratí se mezi mraky:
holečku, dobrou noc,
není žádná pomoc,
nastává k rozchodu čas,
ach, kdy se sejdeme zas!*

XXXV.

Mocnost očí.

*Díval bych se celý den,
kdy má milá přede len:
Kolo, péra jako vítr lítají,
a po niti očka se sklouzají.*

*Jestliže ty oči
na cívku zaskočí,
v niti se zamotají:
což jí to předení
jako mně myšlení
nehezky zmodrchají.*

XXXVI.
Kytičky.

*Bude-li mne vdovec
s tou láskou pokoušet,
mám pro něj kytičku,
může si přivonět,
z bodláčí a ze žihavky:
“Vdovečku, přivoň si,
na milou zpomeň si.”*

*Bude-li mládenec
chtít si mě namlouvat,
mám pro něj kytičku,
tu mu chci darovat,
z karafiátů a růžiček:
“Dej si ji, můj milý,
za klobouček.”*

XXXVII.
Statečný jonák.

*Nejčko mám ženicha
matko, na mou milou!
Jak se ho dotknete,
hned z něho jiskry jdou.*

*Přijde do hospody,
všecko ustupuje,
jakou on zazpívá,*

ta se hned tancuje.

*Každý mu v hospodě
taky mně připíjí,
sic ho ven vyhodí,
kdo se mu nelíbí.*

XXXVIII.

Svatební den.

(Dle pověsti národní.)

*Spuštěn most a otevřena
byla brána na Střele;
v bráně stojí panna krásná,
tvářičky má zardělé.*

*Truchlivým okem přijímá
dary v bráně na Střele,
jež jí k svatbě přinášejí
poddaní a přátelé.*

*Ludmila, dcera rytíře
Žicha jest to nejmladší:
ó, vy libá ústa, přál bych
blaženost vám nejsladší!*

*Mnoho darů se naneslo,
příze, medu, potravu:
žel, že všecy světa statky
jsou bez lásky otravy!*

Ovčák ještě tu beránka
složil panně u nohou:
Přijmi, panno, milostivě
tu obítku ubohou.”

Panna. vděčně ovčákovi
za beránka děkuje,
a po mostě když odchází,
takto tiše běduje:

“Mladý pastýři, útulný,
jako jsou ovečky tvé!
Šťastnější nade mne bude,
která tebe dostane.”

Potom myslivec statečný
k bráně krokem zaměřil:
“K tvému veselí, ctná panno,
tuto laň jsem zastřelil.”

Panna zdvořile myslivci
se za laňku děkuje,
a po mostě když odchází,
takto tiše běduje:

“Švarný lovče! chtěla bych
se stavu svého odřící,
jen kdybych pohladit směla
snědém tebe po líci.”

Pak i rybák poctu nesa
k sličné panně promluvil:
“Nejlepší jsou tyto ze všech,
které dnes jsem nalovil.”
Panna vlídně rybáři

za ryby se děkuje,
a po mostě když odchází,
takto tiše běduje:
“Za vodou tam v tvé chaloupce,
modrooký rybáři!
Dej ti Bůh, ať se tvůj sňatek
lépe než můj podaří.”

Slunce zašlo - slunce vyšlo,
a než tíhlo k západu,
vše po vůli i bez vůle
odbylo se na hradu.
Skončen průvod, služby v kapli,
i družiček zpívání;
skončen pláč i hody skvostné,
i při hodech výskání.

Vůz a čtyři koně vrané
na náhradí čekají,
v divokosti pánu svému
jedva-li co oddají.
Jižtě ženich usadil se
mladé paní po boku;
koně nazpět k jeho sídlu
pádí v litém poskoku.

Sady, louky, křoví, pole
s obou stran se míhaly,
jezdci houfu svatebního
daleko zpět zůstali.
A když na Kátovskou horu

*vranci letí od boru,
jako v lože se svatební
kladlo slunce za horu.
Tam, kde nad skalami cesta
k srázu nahnutá běží,
spřež plachá se náhle zpíná,
hřívý husté vyježí.*

*Mžikem jak kdy blesk zasvítí
z chumle černých oblaků,
choť s rytířem, koně s vozem
padli věčných do mraků.
Ovčák zahlédnuv při stádě
jízdu hory na čele,
hůl upustil, v tváři zblednul,
trnul celém po těle.*

*Ryk a třesk a rachot skály
slyše dále v pasece
myslivec se onde přihnal
udychtěný ku řece.
A rybář, co blízko břehu
k lovu síti hotovil,
děsně rukama nad tůň
rozpěněnou zalomil.*

XXXIX.

Pomoc pro náramnou lásku.

*Ach, Haničko, má perličko
jediná! jediná!
Tys mě na smrt svojí krásou
ranila, ranila.*

*Jak mi nebe nad hlavou je
vysoko, vysoko,
tak tě chovám ve svém srdci
hluboko, hluboko.*

*“Nic si z toho, můj Jeníčku,
nedělej, nedělej,
zespod dírku do srdíčka
udělej, udělej.*

*Ležím-li ti na dně srdce
hlubokém, hlubokém,
zas mě vytrousíš po světě
širokém, širokém.”*

XL.

Upraný.

*“Můj synáčku, kde jsi byl?
Kdo tě tak nerázně zbil?”,
Byl jsem mezi vlnaři,
kožišníky, smradaři.*

*Ti mne vydělávali,
tam ti našlapávali.*

XLI.

Janek.

*Jeli jsou silnicí
dva páni s děvčicí,
ptali se Janka na robotě,
dobře-li se tudy jde ke Lhotě?
Pověz nám, Janku ty,
přijdem-li do Lhoty?
Kudy tam, kudy, Janku, kudy tam? -
“Tudy tam, tudy, páni, tudy tam.”*

XLII.

Po práci.

*Na poli, v zahradách
s pondělka k neděli
všecko jsme zaseli
všecko vysázeli:
Zlatý po záhoně
ovísek pro koně,
ječmen a pšenici
pro dům a pivnici;*

*pro naše ženušky
hustý len u kopce;
růže pro děvčata,
a ředkev pro vdovce...*

*Jabloněk dvě kopě
pro hodné mládence;
olše a konopě
pro taškáře...*

*Všecko jsme zaseli,
všecko vysázeli:
Pán Bůh požehnání
práci té udělí.*

XLIII.

Poslední vůle.

*Ach, ach, pane Janku,
v slovutném copánku!
Až někdy umřete,
komuž odkážete
tu pěknou oháňku?*

*“Ten můj panický cop
postavte mi na hrob,
ať tam na mém hrobu
pro věčnou ozdobu
stojí jako šilboch.”*

XLIV.

Rozpaky.

*Veselost mi v hlavě hraje,
srdce mi v těle skáče,
že mi poslala má milá
dva veliké koláče.*

*Sním-li je, přeškoda na věky jich,
a kdyby ztvrdnuly, byl by to hřích
pročež, milý Vašku,
s chutí do nich!*

XLV.

Český sedlák.

*Ty, český sedláčku,
vychytralý ptáčku!
Po zpěvu, po peří,
blázen kdo ti věří.*

*Sedlák jde z hospody,
cesta mu nestačí;
když přijde před pána,
což je hned jinačí.*

*Škrabe se za uchem,
potírá si čelo,
jak by půl dušičky
z něho vyletělo.*

*“Jemnost pan‘-tatínku!
Letos není loni -
já řku... toto vono...
bída nouzi honí.”*

*před pánem stejská si,
za vraty vejská si, -
strčil urozenost
s rozumem do kapsy.*

XLVI.

Krásná Kordula.

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
pystičky odulé
jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystičky odulé
jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
očka popelavé,
trochu naříkavé;
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystičky odulé
jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
tváře v roznícení,
muchomorka nic není;
očka popelavé,
trochu naříkavé;
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystičky odulé
jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
bradu na tři facky,*

*a nos sedmihradský;
tváře v roznícení,
muchomorka nic není;
očka popelavé,
trochu naříkavé;
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystíčky odulé
jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
nehty podobné ku
pazourkům z česneku;
bradu na tři facky,
a nos sedmihradský;
tváře v roznícení,
muchomorka nic není;
očka popelavé,
trochu naříkavé;
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystíčky odulé
jako dvě cibule:
Což pak jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

Jakživ nikdo neměl a nemá

*krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
hedvábné ručičky,
na nich bradavičky;
nehty podobné ku
pazourkům z česneku;
bradu na tři facky,
a nos sedmihradský;
tváře v roznícení,
muchomorka nic není;
očka popelavé,
trochu naříkavé;
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystičky odulé
jako dvě cibule:
Což jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

*Jakživ nikdo neměl a nemá
krásnější panenku jako já;
ona má, ona má, ona má
nožičky ze strunek,
dělají klep, klep, klep;
hedvábné ručičky,
na nich bradavičky;
nehty podobné ku
pazourkům z česneku;
bradu na tři facky,
a nos sedmihradský;
tváře v roznícení,*

*muchomorka nic není;
očka popelavé,
trochu naříkavé;
kudrnatou hlavičku
jako kapustičku;
pystičky odulé
jako dvě cibule:
Což jí schází, co chybí
mé krásné Kordule?*

XLVII.

Vrchní s Kozlova.

*Pan vrchní z Kozlova
přijel do Rousova
na křtiny ;
tu sobě namluvil
ctnou pannu Hejduli,
Němkyni.*

*On váží čtyry sta,
a panna nevěsta
liber pět,
jakoby do vozu
padnul pod pavuzu
z růže květ.*

*Co panna neváží,
zlatým se dováží
kamenem.
“Hej, Kubo, Kubíku,*

*měj se ke kozlíku,
posedem!"*

*Ze vrat jsou vyjeli,
pole projíždějí,
také les;
s kopce nejednoho
s nevěstou vrchního
Pán Bůh snes.*

*Při samém Kozlovu
běží tam přes vodu
silnice;
řeka je hluboká,
prudká a široká -
Blatnice.*

*Ach běda, na brodu
zlou měli příhodu
zrovna dnes;
kočár se rozbořil
a panstvo vyložil
měkce kdes.*

*Sedláci v půlnoci
z těžké se roboty
vrátili;
z rákosí bahního
jsou pana vrchního
páčili.*

*Ctný Pane ženichu,
kam jste dal nevěstu
co s vámi včera jela?
“Přeškoda na věky!
padla mi do řeky,
ona mně uplavala.”*

XLVIII.

Hubička.

*Hubička, hubička -
maličká lahůdka,
ale mnohem sladší
nežli ta jahůdka.*

*Hubička, hubička -
na okamžiknutí
jako dvou kvítečků
slad'ounké dotknutí*

*Hubičky, hubičky
s milou si dáváme,
kdy spolu pod večer
za domem stáváme.*

*Jednu při sejítí,
a druhou s rozjitím,
však to není mnoho -
ostatní mezi tím.*

XLIX.

Odbytí.

Šlechtic.

*Aj, dívčino, perlo drahá,
kde jsi se tu na vsi vzala,
škoda je tu tebe.*

*Pro tebe je lepší cesta,
pojed' ty se mnou do města,
budeš mít půl nebe.*

*Nebudeš tam nic dělávat,
jen se obláčet, pohrávat,
k službě rozkazovat;
první den v samém líbání,
druhý projde v objímání,
třetí v namlouvání.*

Děvče.

*Aj, panáčku, odkudže jste?
Za půl nebe u vás v městě
já vám tu celé dám.*

*Zůstaňte vy u nás ve vsi,
je tu život mnohem lepší,
vašeho nežádám.*

*Nebudete nic dělávat,
na peci na louči spávat,
pěkně vám ujde čas;
kdyby vás to netěšilo,
věděla bych také dílo,
moh' byste husy pást.*

L.

Přemýšlení.

Čemuž ta naše husička
na jedné noze stává?
Ona to přemejšlí,
zamejšlí, vymejšlí,
odkud se bláto brává,
proč zelená je tráva.

Čemuž ta naše Liduška
v noci po dvorku chodí?
Ona to přemejšlí,
zamejšlí, vymejšlí,
kde se to bejlí rodí,
co se pro lásku hodí.

LI.

Veselá jízda.

Jsem jonák z Javoří,
mám děvče v Záhoří,
do smutku, do pláče
nikdy se mi nechce.
V celém živobyті
jednou se mi chtělo,
když děvče ani já
peníze nemělo.

Prorokovala mně

*nebožka babička,
že mi ošediví
před časem hlavička.*

*Hlavička před časem,
a brada po čase:
že jste uhodnula,
babičko, nezdá se.*

*“Kohož to vezete,
Matějčku z Javoří?
Jedťe polehoučku,
sic se vůz rozboří.”*

*Čerta vím, co vezu -
půl pána, půl břicha,
jak ho naložili,
chrápe do kožicha.*

*Čtyři koně vrané,
mezi nimi voje -
ale co je po nich,
nejsou, brachu, moje.*

*Čtyři koně vrané,
to je jízda čistá!
Bláta po nápravě,
nemůžeme s místa.*

LII.

Vracování se od milé.

*Což jest to vyspání slad'oučké,
což jest to vyspání sladké,
děvčátku na ruce hlad'oučké,
děvčátku na ruce hladké.*

*Ještě se nerozednívalo,
ještě se nerozednilo,
za tmy to ptačátko zpívalo,
z osení vyletělo.*

*Čemuž ta rybička maličká
nad vodu vyskakuje?
Dívá se, zdaliže slunéčko
z hory již vystupuje.*

*Kukala kukačka v háječku,
má milá, do pěťice;
brzo nám pět neděl uběhne,
počkej jen na Letnice.*

LIII.

Zrušení slibu.

*U kapličky stává,
bez slzí plakává,
až srdce bolet musí:
"Ach, kdo té lásku sliby zruší,*

běda, běda, běda jeho duši!”

*Kdo je ta dívčina,
jaká to bylina
smysly jí pomámila?
“Někdy to děvčátko sličné bylo,
hoře mu srdéčko vymořilo.”*

LIV.

Zrůst.

*Marné si děláš myšlénky,
dcero, na Jeníčka;
však on si tě ztěžka vezme,
jsi pro něj maličká.*

*O velikost se nestarejte,
má zlatá matičko!
Již jsem mu za rok dorostla
hlavou po srdíčko.*

*A jen trochu-li se vypnu
u nohou na špičky,
také snadňounko vysáhnu
k němu pro hubičky.*

LV.

Zmizelá radost.

*Proč jsi doubravo, za jitra
mlhou šerou se oděla?
Bývalá ty má radosti.
kam jsi ty se poděla?*

*Zdali k zemi padši, dáváš
krásu jarním poupatům?
Aneb k nebi vystoupivši,
barvu letním oblakům?*

*Není, není mezi kvítím,
ani mezi hvězdami:
větrové ji odvanuli,
odplynula s řekami.
LVI.*

*Kalendár a ne farár.
(Po slovensku.)*

*Synu milý, bodaj zvažal,
čo pan farár dněska kázal!
Kázal: Pomni človeče,
na smrť, nežli pritěče,
ver ta tvoja mladosť
skoro utěče.*

*“Ej, čo já dbám na farára,
já sa trímám kalendára:*

*Napřed máme masopuost,
potom teprv přijde puost,
na memento mori
ešče času dost!”*

LVII.

Popěvky.

Pozdní litování.

*Když jsem já sloužila v pivovaře,
měla jsem milého z kanceláře;
teta mne trápila,
dnem i nocí soužila,
bych jí ho přepustila,
ach, co jsem učinila!*

Což je víc.

*Když mne nechceš, což je víc!
Nedělám si z toho nic.
Však pro tebe oči moje
hořem nerozplynou;
vylezu si na kopeček,
vyhlídnu si jinou.*

Pravá veselost.

*Mívali jsme kabáty, čert je vzal,
až halenu propijeme, půjdem dál.-
Připijme si, sedláčkové, na zdraví,
sic nás o tu halenu čert připraví.*

Vnoučata k dědečkovi.

*Staříčkový dědečku náš,
šedivou hlavičku máš!
Jíní ti vyráží
na bradě, na tváři,
pojd' s námi, u rybníčku
ohřej se na sluníčku.*

Přípověď.

*Bylo to s večera na neděli,
pustil jsem koníčky po jeteli;
koníčky v jeteli -
modré oči spíte-li?
Co jste mně slíbily u lesíčku,
již si jdu k vám pro to při měsíčku.*

Zvěřina.

*Potkal jsem myslivce Ferinu,
odváděl do zámku zvěřinu;
dvě veverky, hlavy ptačí,
z vaku mu koukalo hnízdo stračí.*

Kratičká modlitba.

*Pane Bože, zachovej
naše oseníčko;
ke žni hojné požehnej
zlaté obilíčko;*

*před zlobou nám ostříhej
i před ohněm střechy;
k dlouhým věkům dochovej
všecky věrné Čechy!*